

Utbildningsinspektion i Milbo och Varva skolor, förskoleklasser och grundskolor 1–9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Milbo och Varva skolor

Skolverket sände den 23 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Milbo och Varva skolor har bestått av undervisningsrådet Stig Westlund samt experten Hans Olof Hanselid. Besök i Milboskolan genomfördes den 1 och 2 februari och i Varva skola den 8 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Milbo och Varva skolor, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Milbo och Varva skolor genomfördes formella intervjuer med ett urval elever, föräldrar och lärare. Vidare intervjuades elevrådets styrelse, speciallärare, skolköterskan, samt rektor. Inspektörerna förde även samtal med elever och lärare vid lektionsbesök och under raster.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Milbo skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	Fritidshem 75, Fritidsklubb 60
Förskoleklass	20
Grundskola	355

Varva skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	71
Förskoleklass	20
Grundskola	53

Milbo och Varva skolor är uppbyggda som en F–9 skola och är uppdelad i fem så kallade målstyrda grupper, MSG. Hela verksamheten är uppdelad i två parallella spår. Milboskolan består av två hus. I det ena finns elever i förskoleklass till och med årskurs 6 med ca 210 elever, i det andra huset finns elever i årskurserna 7 till och med 9 med ca 175 elever.

På Varva skola finns ca 75 elever fördelade på förskoleklass och årskurserna 1 t.o.m. 3, uppdelat på två hus.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Kunskaper relaterade till kursplanernas mål

Det arbete som sker inom skolväsendet skall syfta till att åstadkomma resultat, i form av kunskaper och färdigheter hos eleverna och att de utvecklas till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar, allt i enlighet med de nationella mål som staten ställt upp.

De kunskapsresultat som framträder genom betygsvärden och resultat från nationella prov syftar till att vara nationellt likvärdiga. När det gäller att bedöma hur framgångsrik en viss skola har varit i arbetet med elevernas lärande, förklaras dock resultaten av både skolans insatser och de enskilda elevernas förutsättningar, som är en funktion av socioekonomisk bakgrund och många andra faktorer.

För grundskolan finns Skolverkets så kallade Salsavärden¹ vilka justerar för ett antal bakgrundsfaktorer och redovisar ett förväntat resultatvärde. Även om detta baseras på endast några få faktorer, kan det läggas till grund för fortsatt analys av orsakerna till att skolans respektive kommunens faktiska värden över- eller underskrider de förväntade.

Sammanställning av andelen elever som uppnått målen på samtliga delprov på de nationella proven i årskurs 5 vid Milboskolan skola vårterminen 2004:

Nationella prov åk 5	Milboskolan (%)	Gävle kommun (%)
Svenska	91	87
Engelska	95	86
Matematik	93	86

Någon tydlig sammanställning eller övergripande bild av måluppfyllelsen i andra ämnen än matematik, svenska och engelska för årskurserna 1–7 finns inte.

¹ För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser - SALSA.

Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

Årskurs 9	2003	2003	2003	2004	2004	2004
	Milbo- skolan	Gävle	Riket	Milbo- skolan	Gävle	Riket
Meritvärde ²	193,6	200,8	205,4	198,2	206,3	206,9
Andel behöriga till nationella program (%)	83,1	87,8	89,9	86,1	90,9	89,6
Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)	64,4	74,7	74,8	80,0	78,0	75,9
SALSA-värde, Andel som uppnått målen i alla ämnen	78 (-13,6)	77 (-2,3)	xx)	82 (-2,0)	78 (0)	xx)

xx) Ingen uppgift

Skolans meritvärde i Salsa beräknas till 208 poäng för 2004. Skolans resultat avseende meritvärde och elever som uppnår målen i samtliga ämnen ligger under genomsnittet för riket och kommunen samt det förväntade Salsa-värdet. Någon genomgripande analys av kunskapsresultaten har inte redovisats.

I samtal med rektor framkommer att resultaten diskuteras i de olika arbetslagen och ligger till grund för bl.a. arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Inspektörerna bedömer skolans rektorer och lärare bör förbättra sitt arbete med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

I skolans uppdrag ingår mål som gäller elevernas generella kunskapsutveckling. Enligt läroplanen har skolan att verka för att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, reflektera över erfarenheter, kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden samt lösa praktiska problem och arbetsuppgifter, att eleven tror på sin förmåga och sina möjligheter att utvecklas, utvecklar en insikt om sitt sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt lärande samt utvecklar förmågan att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Bland målen märks också analytisk förmåga, ett allt mera vetenskapligt sätt att arbeta och tänka samt självständighet i att formulera ståndpunkter grundade på empirisk kunskap och en kritisk analys.

Vid Milbo och Varva skolor finns ingen samlad dokumentation eller några resultat kring elevernas utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper. I elevintervjuerna framkommer att eleverna inte i någon större om-

² En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbedygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

fattning och regelbundenhet får diskutera eller reflektera över sitt eget lärande. Vidare kan eleverna inte ge exempel på där de får lära sig att argumentera, inta ett kritiskt förhållningssätt eller att se helheter och sammanhang. Inspektörernas samlade intryck är att eleverna känner lust att lära, de respekteras av de vuxna och de känner att de kan framföra sina åsikter samt att de vuxna lyssnar på dem. Skolans rektor och lärare bör dock systematiskt följa upp och utvärdera vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden

Skolans uppdrag, som bl.a. syftar till att eleverna skall utveckla sina attityder och sin kompetens i riktning mot de normer och värden som bildar ideal för vårt samhälle, är en angelägen uppgift för alla i skolan. Resultaten av skolans arbete på detta område är särskilt svåra att mäta. Likafullt har rektor även på detta område ansvar för skolans resultat. Det ställer bland annat krav på att rektor kontinuerligt och systematiskt skaffar en bild av vilka resultat eleverna når i sin utveckling enligt läroplanens mål rörande normer och värden och av hur framgångsrika skolans insatser är för denna utveckling. I sitt uppdrag enligt läroplanen att "aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling" skall skolan bl.a. verka för att varje elev vidareutvecklar sin förmåga att göra medvetna etiska ställningstaganden och respekterar andra människors egenvärde och integritet.

I Gävle kommuns enkät år 2004 för årskurserna 5 och 8 kring trygghet och trivsel samt kränkande behandling framkommer att Milboskolans resultat i stort sett följer Gävle kommuns totalresultat.

I övriga årskurser finns inga genomförda enkäter eller andra undersökningar kring elevernas trygghet och trivsel och inspektörerna kan därför inte bedöma denna fråga annat än utifrån vad som framkommer i samtal med elever, föräldrar, lärare och rektor. I dessa samtal säger alla att eleverna är trygga och att de trivs vid skolorna

Inspektörerna grundar sin bedömning av elevernas etiska förhållningssätt genom samtal med elever och personal. I dessa samtal framkommer att eleverna respekterar varandra och varandras olikheter och att det inte förekommer några former av kränkande behandling mellan elever eller mellan vuxen och elev. Skadegörelse eller klotter förekommer inte i skolans lokaler. Elevernas språkbruk är vanligtvis vårdat, även om undantag förekommer.

Eleverna vid skolorna framför i olika sammanhang till inspektörerna att de tycker det är viktigt att få vara med och påverka sin situation i skolan. De yngre eleverna kan dock inte peka på några egentliga resultat av sitt inflytande förutom i frågor av praktisk karaktär. De uppger att lärarna resonerar med dem om demokratifrågor och livsfrågor i olika sammanhang men de kan inte uttala sig om dessa diskussioner ger något resultat. Elevernas uppfattning är att dessa frågor framför allt tas upp om det har hänt något.

Elevrådet för årskurserna 7–9 uppger att de ser vissa resultat av det demokratiska arbetet i skolan, bl.a. pekar de på att elevrådet ihop med några vuxna är med och planerar temadagarna kring kärlek. Vidare vill inspektörerna framhålla

elevrådets resultat av arbetet kring skolan regler för årskurserna 7–9. Enligt elever och personal reviderades de gamla reglerna och eleverna lyckades efter hårda förhandlingar genomdriva sina förslag till förändringar. Vidare uppger eleverna i årskurserna 7–9 uppger också att lärarna resonerar med dem om demokrati- och livsfrågor men att detta oftast sker när det hänt något.

Det finns ingen sammanställning över resultaten av arbetet med elevernas demokratiska värderingar och färdigheter eller rörande elevernas ansvarstagande för sin utbildning.

Inspektörerna bedömer att rektor och lärare systematiskt bör skaffa sig en bild av och säkerställa resultat hos eleverna av skolans arbete med normer och värden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektor och skolans lärare bör skaffa sig en systematisk bild av resultaten av skolans arbete för att eleverna skall utveckla kunskaper enligt kursplanernas mål. Vidare bedömer inspektörerna att skolan systematiskt bör följa upp och utvärdera vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen samt av skolans arbete med normer och värden.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

Elevernas inflytande på utbildningen är en grundpelare i det svenska skolväsendet. Verksamheten skall vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och att aktivt delta i samhällslivet. Skolans lärare skall utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna. Alla som arbetar i skolan skall verka för att man tillsammans med elevernas vårdnadshavare utvecklar innehåll och verksamhet.

Inspektörerna erfar vid samtal med elever, personal och skolledning att det inte finns någon gemensam strategi för elevernas delaktighet och deltagande i utformningen av undervisningen. Vad som framkommer är att det skiljer sig åt från arbetslag till arbetslag men framför allt mellan lärarnas syn och medvetenhet i denna fråga. Inspektörerna fick ta del av elevers planerings- och loggböcker, vilka förekom framför allt i de lägre årskurserna. I dessa böcker skriver eleverna in veckans planering, oftast utifrån vad läraren bestämt. I några klasser utvärderar eleverna sitt arbete genom att i dagboksform beskriva för sina föräldrar hur arbetsveckan varit och vilka resultat som eleven uppnått. I elevintervjuerna framkom att eleverna inte ansåg sig ha ett verkligt inflytande över undervisningen.

Inspektörerna bedömer att Milbo och Varva skolor bör förbättra formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande.

I varje klass eller undervisningsgrupp skall eleverna ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Den närmare utformningen skall anges i arbetsplanen.

I Milboskolan finns två elevråd, ett för årskurserna 4–6 och ett för 7–9. Det finns inget samarbete mellan de två råden vid Milboskolan. Elevråden utgörs av valda representanter från skolans olika klasser och samlas cirka en gång per månad. För förskolklassen och årskurs 1-6 finns det en lärare som hjälper elevrådet i sitt arbete. Respektive elevråd leds av en ordförande och en sekreterare, båda är elever som inom elevrådet blivit valda till detta uppdrag. Klassråd finns i alla klasser vid skolan, men enligt eleverna är det lite olika i vilken omfattning som klassrådet sammanträder. De frågor som tas upp på klassrådet förs också vidare för diskussion i elevrådet. I Varva skola finns också klass- och elevråd. Elevrådet sammanträder cirka 2-3 gånger per termin och det är oftast en lärare som är ordförande.

Inspektörerna bedömer att de organiserade formerna för elevinflytande är goda i Milbo och Varva skolor.

Vid Milbo och Varva skolor finns samverkansformer med föräldrar i form av ett skolhusråd. Rektor och personalrepresentanter har möten med skolhusrådet cirka två gånger per termin. Mötena protokollförs och skall redovisas vid t.ex. föräldramöten. Föräldrar för elever i årskurserna 7–9 anser att det inte finns några naturliga kommunikationsvägar för dem att få reda på innehållet i skolhusrådets protokoll och framför till inspektörerna att dessa rutiner bör ses över.

Inspektörerna bedömer att kommunikationsvägarna med föräldrarna bör ses över.

Värdegrundsarbetet

Parallellt och integrerat med undervisningen mot målen i kursplanerna skall skolan förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Skolan skall aktivt påverka och medvetet stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och att låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

I fråga om skolans arbete för att få eleverna att omfatta vårt samhälles grundläggande värderingar framkommer i samtalen med eleverna, lärarna och rektor att skolornas förebyggande trygghetsarbete utgår från arbetsplanen för skolornas förebyggande trygghetsarbete. Ett sätt är att t.ex. under första skolveckan arbetar skolorna mycket med det sociala klimatet i grupperna, samtal förs kring skolans värdegrund. Skolorna arbetar också med olika samtalsgrupper, och olika typer av värderingsövningar. Mellan några klasser förekommer det faddersystem. I samtalen med elever och lärare framkommer att arbetet med värdegrundsfrågor sker mer kontinuerligt i de tidigare årskurserna jämfört med de senare årskurserna.

Inspektörernas bedömning är att arbetet med värdegrundsfrågorna håller en god kvalitet vid skolan men vill påpeka att frågorna tydligare prioriterats i förskolklassen och årskurs 1–6 än i årskurserna 7–9.

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektor att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda. Också var och en som verkar inom skolan skall aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning, rasistiska beteenden, tra-

kasserier mot och förtryck av individer och grupper. Skolans lärare skall uppmärksamma och – i samråd med övrig skolpersonal – vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.

Så kallade kamratstödjare, det vill säga elever med särskild utbildning och med uppgift att socialt stödja andra elever och tala med vuxna om någon kamrat far illa, verkar på Milboskolan i årskurserna 7–9. Kamratstödjarna träffas varje vecka under två vuxnas ledning.

Vid skolorna finns en trygghetsplan som dock inte är känd av alla elever och föräldrar. Inspektörerna menar att det vidare begreppet kränkande behandling bör användas istället för mobbning och att planen även bör behandla begreppet vuxen - elevperspektivet.

På skolorna finns en trygghetsgrupp vars uppgift är att, efter det att de fått reda på att någon form av kränkningar förekommer, arbeta enligt trygghetsplanens åtgärdsprogram. I intervjuerna med elever och föräldrar varierar kännedomen om trygghetsgruppens existens, elevråden är dock medvetna om planen och dess betydelse.

Inspektörerna bedömer att arbetet mot kränkande behandling vid skolan är av god kvalitet men att trygghetsgruppen och trygghetsplanen bör synliggöras ytterligare för alla på skolan. Vidare bedömer inspektörerna att skolans trygghetsplan bör omarbetas och även innefatta begreppet kränkande behandling samt lyfta fram vuxen – elevperspektivet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Milbo och Varva skolor bör förbättra formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande. Vidare bedömer inspektörerna att arbetet mot kränkande behandling vid skolan är av god kvalitet men att trygghetsgruppen och trygghetsplanen bör synliggöras ytterligare. Inspektörerna bedömer också att skolans trygghetsplan bör omarbetas och även innefatta begreppet kränkande behandling och situationer då en vuxen kränker en elev.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumenterna av alla slag – skollagen, annan lag, olika förordningar, läroplanen och kursplanerna – och att i övrigt svara mot vad som föreskrivs däri. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. En planering skall finnas för hur målen skall omsättas i den konkreta undervisningen. Eleverna skall också få en väl utformad introduktion till sina studier som helhet och i varje kurs.

I Milbo och Varva skolor saknas lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna i de flesta ämnen och klasser. De mål som framför allt finns och är någorlunda kända bland elever och föräldrar är mål att uppnå för årskurserna 5 och 9. Dessa mål skickas hem till föräldrar och elever i Milbo och Varva skolor.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

I skollagen finns föreskrifter om utbildningens omfattning i grundskolan, s.k. timplan. Kommunerna får, enligt grundskoleförordningen, besluta om ytterligare undervisningstid utöver den tid som anges i timplanen

I årskurserna 7–9 finns det friskvård på schemat två gånger per vecka där elever och lärare går en promenad på ca 20 minuter i Milboskolans närområde. I samtal med elever och personal samt vad som framkommer i dokumentation skall eleverna kompenseras med ledighet för den mertid som de gör. När eleverna är lediga får personalen möjlighet att ”jobba igen” den arbetsplatsförlagda tiden som gått åt till fysisk aktivitet. Promenaderna sker utanför den ordinarie undervisningstiden men den tid som eleverna kompenseras för tas från den ordinarie undervisningstiden.

Inspektörerna bedömer därför att Milboskolan inte uppfyller författningarnas krav på att eleverna får den garanterade undervisningstiden vilket skall åtgärdas.

Arbetssätten

Enligt läroplanen skall undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform skall vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Som tidigare nämnts framför eleverna att det är beroende av vilken lärare som undervisar i klassen om de erbjuds möjligheter att vara med och påverka arbetssätten i skolan. Oftast är det läraren som talar om vad eleverna skall arbeta med, arbetssätten styrs sedan också till stora delar av de läromedel som används. Inspektörernas intryck är att det förekommer mycket material där eleverna svarar på frågor som finns i arbetshäften. I samtalen med rektor, eleverna och personalen framkommer att skolans val av arbetssätt och arbetsformer inte i någon högre grad tar hänsyn till alla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen.

Inspektörerna bedömer att skolornas val av arbetssätt bör utgå från alla de kunskapskvaliteter som finns beskrivna i läroplanen och ske i samverkan med eleverna.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Lärarna skall ge särskilt stöd till elever med svårigheter och rektor skall agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det. En elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföretädare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd. Särskilt stöd får ges som specialunder-

visning inom klassen. En elev som behöver det skall få studiehandledning på sitt modersmål eller i särskilda fall ett tidigare undervisningsspråk.

Stöd ges till alla elever som är i behov av detta och är främst inriktat mot engelska, matematik och svenska. Enligt vad som framkommer i intervjuerna med bl.a. elevvårdsteamet är stödbehovet varken större eller mindre än vid motsvarande skolor. I de tidigare årskurserna finns 1,75 tjänster som speciallärare och i årskurserna 7–9 finns 2,0 tjänster. Av dessa 3,75 tjänster är det en lärare som har utbildning som speciallärare, övriga har annan pedagogisk utbildning. För att upptäcka elever i behov av särskilt stöd arbetar speciallärarna med olika former av undersökningar. Det finns rutiner upprättade vid skolan för att upptäcka, analysera, bearbeta samt utvärdera arbetet kring elevers behov av särskilt stöd, bl.a. genomförs olika läs- och ordförståelsetest samt matematiktest. Det finns inga elever vid skolan som är i behov av studiehandledning på modersmålet. Inspektörernas intryck, efter samtal med personalen, är att det finns en medvetenhet och vilja att hjälpa elever i behov av särskilt stöd och att det finns en flexibilitet i organisationen för att möta elevernas behov.

I lärarintervjuerna vid Milboskolan framkommer att åtgärdsprogram inte alltid upprättas då en elev kommer i fråga för någon form av stödinsats. Regelbundna elevvårdskonferenser hålls vid skolorna och det är alltid rektor som fattar beslut i frågor kring elevers stödåtgärder.

Inspektörernas bedömning är att arbetet kring stöd åt elever som är i behov av detta är bra vid Milbo och Varva skolor men att åtgärdsprogram inte upprättas för alla elever i behov av särskilt stöd vid Milboskolan. Detta måste rektor åtgärda.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

En välgrundad och likvärdig kunskapsbedömning och betygssättning fyller en viktig funktion inom utbildningen, som en fullbordan av målstyrningen. Kontinuerlig information till eleverna om kunskapsutvecklingen skapar förutsättningar för dem att ta ansvar för sin utbildning och kunna påverka den och dess resultat.

I de tidigare årskurserna sker, enligt vad inspektörerna erfar, kunskapsuppföljningen genom att eleverna oftare allsidigt bedöms utifrån de insatser som sker i det dagliga löpande arbetet än utifrån t.ex. prov. Dessutom deltar skolorna i den kommungemensam diagnos i svenska och engelska i årskurs 2 samt i nationella prov i årskurs 5. Eleverna i de senare årskurserna bedöms vanligtvis utifrån resultaten på skriftliga och muntliga prov. Enligt intervjuade lärare framkommer att bedömningar görs i samtliga ämnen.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med utvärdering av lärandet och bedömning fungerar bra. Inspektörerna förutsätter att skolan utifrån föräldrarnas önskemål fortlöpande informerar elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov.

Enligt grundskoleförordningen skall en elevs betyg antecknas i en betygskatalog. Inspektörerna fick vid sitt besök ta del av betygskatalogerna vid Milboskolan och har inget att erinra mot hanteringen av dessa.

Elever som inte når upp till målen i något ämne i slutet av årskurs 9 skall enligt grundskoleförordningen få ett skriftligt omdöme, så sker vid Milboskolan.

Vid skolan förs diskussioner kring betygsfrågor i arbetslagen och i de olika ämnesgrupperna. I intervjuerna med lärare för årskurserna 7–9 framkommer att de skulle önska mer tid för dessa diskussioner. Analys av och diskussioner kring varför skolans kunskapsresultat är låga i förhållande riket kommunen och de modellberäknade värden i Salsa har enligt lärarna inte skett.

Inspektörerna bedömer att säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning och betygsättning är ett angeläget utvecklingsområde för skolan.

Vägledning och utvecklingssamtal

Läraren, eleven och elevens vårdnadshavare skall träffas minst en gång varje termin för utvecklingssamtal och där samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna, samt tydliggöra vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen.

Utvecklingssamtal hålls en gång per termin vid skolorna. I de flesta fall föregås utvecklingssamtalet av ett särskilt underlag som skickas till hemmet i syfte att elev och föräldrar skall kunna förbereda sig inför samtalet. Klassläraren eller mentorn leder samtalet med hjälp av underlag från undervisande lärare i klassen. Föräldrar och elever anser att samtalen fungerar bra och att de får den information som de förväntar sig. Information om elevens kunskapsnivå och utveckling ges i alla ämnen. I de flesta klasser skrivs en individuell utvecklingsplan mellan skolan och eleven/föräldrarna där mål sätts upp för elevens fortsatta kunskapsutveckling. Målen utvärderas vid nästa utvecklingssamtal.

Inspektörerna bedömer att Milbo och Varva skolor genomför utvecklingssamtalen på ett bra sätt.

Rektor skall ansvara för att studie- och yrkesorientering organiseras så att skolans elever får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av fortsatt utbildning och yrke. Skolans personal skall bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, informera och vägleda elevernas inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet.

Vid Milboskolan finns en studie- och yrkesvägledare som genomför vägledningssamtal och information inför elevernas olika val. Studie- och yrkesvägledaren har också en viktig funktion i arbetet med PRAO-arbetet. Detta arbete sker i samarbete med lärarna för årskurserna 7–9.

Inspektörerna bedömer att skolan har bra rutiner kring att informera elever och föräldrar i studie- och yrkesvägledningsfrågor samt att utvecklingssamtalen fungerar bra.

Samverkan och öppenhet

Skolan skall nära samverka med grundskola, arbetsliv, universitet och högskola samt samhället i övrigt, för att eleverna skall få en utbildning av hög kvalitet och underlag för val av kurser, vidare studier eller yrkesverksamhet. Skolans personal skall utveckla kontakter med universitet och högskolor och med handledare

och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för undervisningen nås. I utbildningen skall kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv utnyttjas.

Som nämnts ovan har Milboskolan fungerande rutiner kring PRAO-arbetet. I övrigt framkommer i elevintervjuerna att de sällan får göra studiebesök vid t.ex. konserter, teatrar och museer. Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla samverkan med arbetslivet utanför skolan, undantaget arbetet med PRAO i årskurserna 8 och 9 som fungerar bra.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen vid skolan håller god kvalitet. Skolans val av arbetssätt bör dock utgå från alla de kunskapskvaliteter som finns beskrivna i läroplanen och ske i samverkan med eleverna. Vidare bedömer inspektörerna att arbetet kring stöd åt elever som är i behov av detta är bra vid skolan men att åtgärdsprogram inte upprättas för alla elever i behov av särskilt stöd vid Milboskolan. Att säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning är ett angeläget utvecklingsområde för skolan. Inspektörerna bedömer att skolan har bra rutiner kring att informera elever och föräldrar i studie- och yrkesvägledningsfrågor samt att utvecklingssamtalen fungerar bra. Skolorna bör utveckla formerna för samverkan med arbetsliv m.m. utanför skolan.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Rektor har en nyckelfunktion för utbildningens planering, genomförande och resultat. För ledningen av utbildningen i en skola skall det finnas en eller flera rektorer. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvad genom utbildning och erfarenhet

För Milbo och Varva skolor finns en rektor som leder och fördelar arbetet på skolan. Rektor har inte genomgått den statliga rektorsutbildningen. Det finns en kommunal delegations- och beslutsordning i vilken det framgår de ärenden som rektor är delegat i. För skolorna finns en ledningsgrupp bestående av rektor och fem utvecklingsledare, gruppen har möte varje vecka. Frågor som diskuteras är av både strategisk och praktisk karaktär. Resultaten från ledningsgruppens möten protokollförs och utvecklingsledarna tar med sig frågor som behöver diskuteras ut i respektive MSG.

I lärarintervjuerna framkommer att rektor är insatt i verksamheterna, har god elevkännedom och är alltid lätt att nå. Lärarna anser att rektor är förtrogen med verksamheten. Rektor är väl känd av elever och föräldrar.

Inspektörerna bedömer att rektor är förtrogen med arbetet i skolorna.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektor skall vara pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet.

Rektors befogenheter och ansvar är utpekade i skollagen, läroplanen och grundskoleförordningen.

Det pedagogiska arbetet på skolorna bedrivs i hög utsträckning i de olika arbetslagen erfar inspektörerna i intervjuerna med lärarna. De anser att rektor leder det pedagogiska arbetet vid skolorna genom utvecklingsledarna.

Rektor skall utöva det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de riksgiltiga målen och rektor skall agera för att ta ansvar för skolans resultat. Som ett led i rektors resultatansvar och uppdrag att särskilt verka för att utbildningen utvecklas, skall rektor ansvara för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Arbetsplanen skall följas upp och utvärderas kontinuerligt. Skolans lärare skall utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan, som är utarbetad under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. För Milbo och Varva skolor saknas arbetsplan, och rektor måste tillse att en sådan upprättas i enlighet med författningarnas krav.

För skolan skall det årligen upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Vid Milbo och Varva skolor finns en kvalitetsredovisning upprättad för läsåret 2003-2004. I denna har rektor formulerat en övergripande redovisning med analys av föregående års förbättringsområden samt en redovisning av de två förbättringsområden, elevvård och friskvård, som all personal enats om att arbeta med läsåret 2004-2005. Inget av de områden som redovisas i kvalitetsredovisningen bedömer i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts eller vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Inspektörerna bedömer att Milbo och Varva skolors kvalitetsredovisning bör utvecklas så att skolan i högre utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektor är förtrogen med arbetet i skolan. Inspektörerna bedömer också att Milbo och Varva skolors kvalitetsredovisning bör utvecklas så att skolan i högre utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Arbetsplan saknas och måste upprättas enligt författningarnas krav.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Tillgång till utbildning

Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Utbildningen skall ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar.

Vid Milbo och Varva skolor finns det en gemensam lokal timfördelning för årskurserna 1–9. Enligt denna får eleverna de den garanterade undervisningstiden. Skolan är öppen för alla men tar emot elever främst inom skolområdet. Elever till årskurs 7 kommer från Milboskolan men också från Björke och Trödje skola. Milbo och Varva skolor erbjuder alla elever som så önskar fritidshemplats/fritidsklubb utan oskäligt dröjsmål.

Enligt skollagen skall utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Vid inspektörernas besök framkommer inget som visar att eleverna behöver betala något för sin utbildning.

I grundskoleförordningen regleras vilka ämnen som skall erbjudas eleverna, däribland elevens val. Vid Milboskolan erbjuds eleverna ett allsidigt urval av aktiviteter inom elevens val. I elev- och lärarintervjuerna, vid Varva skola, framkommer att elevens val inte erbjuds eleverna. Inspektörerna kan därför konstatera att Varva skola inte uppfyller grundskoleförordningens krav på elevens val och detta skall åtgärdas.

Information om utbildning

Enligt läroplanen ansvarar rektor för att föräldrarna får information om skolans sätt att arbeta och om olika valalternativ. Information till hemmen om arbetet i skolan och klassen ges bland annat via t.ex. elevernas kontaktböcker eller veckobrev. I dessa får föräldrarna aktuell information om kommande händelser. I övrigt har elevernas lärare ansvar för att informera föräldrarna om skolans verksamhet. Föräldrarna uppger att de i stort är nöjda med den information de får om skolans verksamhet. Några föräldrar efterlyser en gemensam informationsstrategi som skall gälla för alla som arbetar vid skolorna.

Inspektörerna bedömer att Milboskolan i allmänhet ger god information till hemmen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till omsorg och utbildning är bra vid Milboskolan. Elevens val måste dock anordnas i enlighet med författningarnas krav vid Varva skola. Skolan bedöms ge god information till hemmen.

6. Resurser

Resurser till samtliga verksamhetsformer och skolformer

Enligt skollagen är kommuner och landsting skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva.

Rektor uppger att resursfördelningsprinciperna är att i största möjliga mån organisera verksamheten i ett pedagogiskt perspektiv utifrån elevernas behov men inom de ekonomiska ramar som finns.

Personalens kompetens och kompetensutveckling

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva, och personal för studie- och yrkesorientering skall ha utbildning för sådan verksamhet. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Skolans lärare skall ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen. Rektor skall verka för att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.

Enligt rektor har 81 procent av lärarna högskoleutbildning vid Milboskolan, vid Varva skola har alla lärare högskoleutbildning.

Inspektörerna bedömer att Milbo och Varva skolor har god tillgång till utbildade lärare.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Rektor skall verka för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. Skolhuvudmannen skall vinnlägga sig om en planering av kompetensutvecklingen.

I samtal med personal och rektor framkommer att kompetensutveckling erbjuds personalen på Milboskolan, både i form av sådan utbildning som avser hela skolans gemensamma framtidskridande och sådan utbildning som avser den enskilde pedagogens utveckling inom sitt yrke.

Inspektörerna bedömer att skolans insatser för att höja kompetensen hos personalen är planerad och systematisk.

Läromedel, pedagogiska materiel, utrustning och skolmåltider

Rektor skall verka för att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Eleverna skall ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Vid Milbo och Varva skolor anser de flesta som inspektörerna talat med att det finns tillgång till läromedel i tillfredsställande omfattning. Enligt elever och lärare finns det på skolan få datorer i förhållande till antalet elever och eleverna

upplever sig ibland hindrade i skolarbetet därför att det inte finns tillräckligt med datorer i skolan.

Inspektörerna bedömer att rektor bör tillse att eleverna ges möjlighet att få tillgång till datorer i den omfattning som krävs för deras utbildning.

Lokaler

Grundskolan skall ha ändamålsenliga lokaler och utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Inspektörerna observerar att det finns lokaler lämpade för att bedriva undervisning enligt den organisation som finns på skolan. Vid skolorna finns bibliotek som används mycket flitigt av eleverna. Biblioteket vid Milboskolan är ett kommunalsbibliotek och används också av allmänheten.

Inspektörerna bedömer att det i Milbo och Varva skolor finns god tillgång till ändamålsenliga lokaler och pedagogiskt material.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Milbo och Varva skolor har god tillgång till utbildade lärare. Vidare bedömer inspektörerna att personalen får kompetensutveckling i enlighet med skollagens krav. Inspektörerna bedömer också att rektor bör tillse att eleverna i årskurserna ges möjlighet att få tillgång till datorer i den omfattning som krävs för deras utbildning. Det finns god tillgång till ändamålsenliga lokaler och pedagogiskt material vid Milbo och Varva skolor.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Milbo och Varva skolor övergripande är av god kvalitet. Personalen arbetar ambitiöst för att främja elevernas lärande och demokratiska fostran. Genomgående vid de två skolorna erfar inspektörerna en atmosfär av trygghet och lust att lära hos eleverna. Inspektörerna vill lyfta fram det goda arbete som sker i elevrådet för årskurserna 7–9 vid Milboskolan. Personalen har i de allra flesta fall erforderlig utbildning för den undervisning de bedriver och elever och föräldrar är nöjda med deras insatser.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

Kunskaper, utveckling och lärande

- Skolans rektorer och lärare bör förbättra sitt arbete med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat.
- Skolans rektorer och lärare bör systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen samt resultatet av skolans arbete med normer och värden.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Skolorna bör förbättra formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande.
- Skolans plan mot kränkande behandling bör omarbetas för att även innefatta begreppet kränkande behandling samt situationer då en vuxen kränker en elev.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Skolorna bör förbättra sitt arbete med att informera eleverna om de nationella kursplanerna.
- Val av arbetssätt bör utgå från alla de kunskapskvaliteter som finns beskrivna i läroplanen och ske i samverkan med eleverna.
- Skolan bör säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning och betygsättning av elevernas kunskaper.
- Skolorna bör utveckla samverkan med arbetslivet utanför skolan.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Skolornas kvalitetsredovisning bör utvecklas så att de i större utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Eleverna vid Milboskolan erbjuds inte den garanterade undervisningstiden (2 kap. 2 § grundskoleförordningen samt bilaga 3 skollagen).
- Åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd upprättas inte för alla elever vid Milboskolan (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Arbetsplan saknas (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

Tillgång till utbildning och omsorg

- Elevens val anordnas inte i enlighet med författningarnas krav vid Varva skola. (2 kap. 19-22 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-12-21

Stockholm

Stig Westlund

Hans-Olof Hanselid